

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Σχόλια (1. Dīgha
Nikāya - Aṭṭhakathā)
2. Σχόλια για το μεγάλο κεφάλαιο (2. Mahāvaggaṭṭhakathā)
7. Σχόλια για την ομιλία για την μεγάλη συνάθροιση
(7. Mahāsamayasuttavaṇṇanā)

[DN 20, PTS 2.253-2.262]

PaliVerse

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Σχόλια

2. Σχόλια για το μεγάλο κεφάλαιο

7. Mahāsamayāsuttavaṇṇanā

Nidānavāṇṇanā

331. Evaṃ me sutanti mahāsamayāsuttaṃ. Tatrāyamaṃpubbapadavaṇṇanā - sakkesūti ambaṭṭhasutte vuttena uppattinayena “sakyā vata, bho kumārā”ti udānaṃ paṭicca sakkāti laddhanāmānaṃ rājakumārānaṃ nivāso ekopi janapado ruḥhīsaddena “sakkā”ti vuccati, tasmīṃ sakkesu janapade. Mahāvaneti sayamjāte aropite himavantena saddhiṃ ekābaddhe mahati vane. Sabbeheva arahanteḥīti imaṃ suttaṃ kathitadivaseyeva pattaarahattehi.

Tatrāyaṃ anupubbikathā - sākiyakoliyā kira kapilavatthunagarassa ca koliyanagarassa ca antare rohiṇiṃ nāma nadiṃ ekeneva āvaraṇena bandhāpetvā sassāni karonti, atha jeṭṭhamūlamāse sassesu milāyantesu ubhayanagaravāsikānampi kammakarā sannipatiṃsu. Tattha koliyanagaravāsino āhaṃsu - “idaṃ udakaṃ ubhato hariyamānaṃ na tumhākaṃ na amhākaṃ pahossati, amhākaṃ pana sassaṃ ekena udakeneva nipphajjissati, idaṃ udakaṃ amhākaṃ dethā”ti. Kapilavatthunagaravāsino āhaṃsu - “tumhesu koṭṭhe pūretvā ṭhitesu mayaṃ rattasuvaṇṇanīlamaṇikāḷakahāpaṇe ca gahetvā pacchipasibbakādiḥatthā na sakkhissāma tumhākaṃ gharadvāre vicarituṃ, amhākampi sassaṃ ekeneva udakena nipphajjissati, idaṃ udakaṃ amhākaṃ dethā”ti. “Na mayaṃ dassāmā”ti. “Mayampi na dassāmā”ti. Evaṃ kalahāṃ vaḍḍhetvā eko uṭṭhāya ekassa pahāraṃ adāsi, sopi aññassāti evaṃ aññamaññaṃ paharivā rājakulānaṃ jātiṃ ghaṭṭetvā kalahāṃ vaḍḍhayiṃsu.

Koliyakammakarā vadanti - “tumhe kapilavatthuvāsike gahetvā gajjatha, ye soṇasiṅgālādayo viya attano bhaginīhi saddhiṃ saṃvasiṃsu. Etesaṃ hatthino ca assā ca phalakāvudhāni ca amhākaṃ kiṃ karissantī”ti? Sākiyakammakarāpi vadanti - “tumhe dāni kuṭṭhino dārake gahetvā gajjatha, ye anāthā niggatikā tiracchānā viya kolarukkhe vasiṃsu, etesaṃ hatthino ca assā ca phalakāvudhāni ca amhākaṃ kiṃ karissantī”ti? Te gantvā tasmīṃ kamme niyuttaamaccānaṃ kathesuṃ, amaccā rājakulānaṃ kathesuṃ, tato sākiyā - “bhaginīhi saddhiṃ saṃvāsikānaṃ thāmañca balañca dassessāmā”ti yuddhasajjā nikkhamiṃsu. Koliyāpi - “kolarukkhavāsīnaṃ thāmañca balañca dassessāmā”ti yuddhasajjā nikkhamiṃsu.

Bhagavāpi rattiyaṃ paccūsasamayeva mahākaruṇāsamāpattito vuṭṭhāya lokaṃ volokento ime evaṃ yuddhasajje nikkhamante addasa. Disvā - “mayi gate ayaṃ kalaho vūpasamissati nu kho udāhu no”ti upadhārento - “ahamettha gantvā kalahavūpasamanatthaṃ tīṇi jātakāni kathessāmi, tato kalaho vūpasamissati. Atha sāmaggidīpanatthāya dve jātakāni kathetvā attadaṇḍasuttaṃ desessāmi. Desanaṃ sutvā ubhayanagaravāsīnopi aḍḍhatiyāni aḍḍhatiyāni kumārasatāni dassanti, ahaṃ te pabbajissāmi, tadā mahāsamāgamo bhavissatī”ti sannitṭhānamakāsi. Tasmā

imesu yuddhasajjesu nikkhamantesu kassaci anārocetvā sayameva
pattacīvaramādāya gantvā dvinnam senānam antare ākāse pallaṅkam ābhujitvā
chabbaṇṇarasmiyo vissajjetvā nisīdi.

Kapilavatthuvāsino bhagavantam disvā - “amhākam ñātisettho satthā āgato, diṭṭho
nu kho tena amhākam kalahakāraṇabhāvo”ti cintetvā - “na kho pana sakkā
bhagavati āgate amhehi parassa sarīre sattham pātetum, koliyanagaravāsino amhe
hanantu vā pacantu vā”ti āvudhāni chaḍḍetvā bhagavantam vanditvā nisīdimsu.
Koliyanagaravāsīnopi tatheva cintetvā āvudhāni chaḍḍetvā bhagavantam vanditvā
nisīdimsu.

Bhagavā jānantova - “kasmā āgatattha mahārājā”ti pucchi. Bhagavā, na titthakīlāya
na pabbatakīlāya na nadīkīlāya na giridassanattam, imasmiṃ pana tṭhāne
saṅgāmam paccupaṭṭhapetvā āgatamhāti. Kiṃ nissāya vo kalaho mahārājāti?
Udakaṃ, bhanteti. Udakaṃ kiṃ agghati mahārājāti? Appagghaṃ, bhanteti. Pathavī
nāma kiṃ agghati mahārājāti? Anagghā, bhanteti. Khattiyā kiṃ agghanti mahārājāti?
Khattiyā nāma anagghā bhanteti. Appamūlakaṃ udakaṃ nissāya kimattham anagghe
khattiye nāsetha, mahārājāti? “Kalahe assādo nāma natthi, kalahavasena mahārājā
aṭṭhāne veraṃ katvā ekāya rukkhadevatāya kālasīhena saddhiṃ baddhāghāto
sakalampi imaṃ kappaṃ anuppattoye vā”ti vatvā phandanajātakam kathesi. Tato
“parapattiyena nāma mahārājā na bhavitabbaṃ. Parapattiyā hutvā hi ekassa
sasakassa kathāya tiyojanasahassavittthate himavante catuppadagaṇā
mahāsamuddam pakkhandino ahesuṃ. Tasmā parapattiyena na bhavitabba”nti
vatvā pathavīundriyajātakam kathesi. Tato - “kadāci, mahārājā, dubbalopi
mahabbalassa randham vivaram passati, kadāci mahabbalo dubbalassa. Laṭukikāpi hi
sakuṇikā hatthināgaṃ ghātesī”ti vatvā laṭukikajātakam kathesi. Evaṃ
kalahavūpasamatthāya tīṇi jātakāni kathetvā sāmaggiparidīpanattāya dve jātakāni
kathesi. Kathaṃ? Samaggānañhi mahārājā koci otāram nāma passitum na sakkotīti
vatvā rukkhadhammajātakam kathesi. Tato “samaggānam mahārājā koci vivaram
passitum nāsakkihi. Yadā pana aññamaññaṃ vivādamakaṃsu, atha te nesādaputto
jīvitā voropetvā ādāya gato. Vivāde assādo nāma natthi”ti vatvā vaṭṭakajātakam
kathesi. Evaṃ imāni pañca jātakāni kathetvā avasāne attadaṇḍasuttam kathesi.

Rājāno pasannā - “sace satthā nāgamiṃsa, mayaṃ sahatthā aññamaññaṃyeva
vadhivā lohitanadiṃ pavattayissāma, amhākam puttabhātaro gehadvāre na
passeyyāma, sāsanapaṭisāsanampi no āharaṇako na bhavissati. Satthāram nissāya
no jīvitam laddham. Sace pana satthā agāram ajjhāvasissa, dvisahassadīpaparivāresu
catūsu mahādīpesu rajjamassa hatthagatam abhavissa, atirekasahassam kho
panassa puttā abhavissaṃsu, tato khattiyaparivārova avicarissa. Tam kho panesa
sampattiṃ pahāya nikkhamitvā sambodhiṃ patto, idānipi khattiyaparivāroyeva
vicaratū”ti ubhayanagaravāsino aḍḍhatiyāni aḍḍhatiyāni kumārasatāni adāsu.
Bhagavā te pabbājetvā mahāvanam agamāsi. Tesam garugāravavasena na attano
ruciyā pabbajitānam anabhirati uppajji. Purāṇadutiyikāyopi nesam “ayya puttā
ukkaṇṭhantu, gharāvāso na saṇṭhātī”tiādīni vatvā sāsanam pesenti. Te atirekataram
ukkaṇṭhiṃsu.

Bhagavā āvajjanto tesam anabhiratabhāvam ñatvā “ime bhikkhū mādisena
buddhena saddhiṃ ekato vasantā ukkaṇṭhanti, handa nesam kuṇāladahassa vaṇṇam
kathetvā tattha netvā anabhiratiṃ vinodessāmī”ti kuṇāladahassa vaṇṇam kathesi. Te
tam daṭṭhukāmā ahesuṃ. Daṭṭhukāmattha, bhikkhave, kuṇāladahanti? Āma

bhagavāti. Yadi evaṃ, etha, gacchāmāti. Iddhimantānaṃ bhagavā gamanaṭṭhānaṃ mayaṃ kathaṃ gamissāmāti? Tumhe gantukāmā hotha, ahaṃ mamānubhāvena gahetvā gamissāmīti. Sādhū, bhanteti. Atha bhagavā pañca bhikkhusatāni gahetvā ākāse uppatitvā kuṇāladahe patitṭhāya te bhikkhū āha - “bhikkhave, imasmiṃ kuṇāladahe yesaṃ macchānaṃ nāmaṃ na jānātha, tesaṃ nāmaṃ pucchathā”ti.

Te pucchimsu, bhagavā pucchitapucchitaṃ kathesi. Na kevalaṃ macchānaṃyeva, tasmīṃ vanasaṇḍe rukkhānampi pabbatapāde dvīpadacatuppadasakuṇānampi nāmāni pucchāpetvā kathesi. Atha dvīhi sakuṇehi mukhatuṇḍakena ḍaṃsitvā gahitadāṇḍake nisīno kuṇālasakuṇarājā purato pacchato ubhosu passesu sakuṇasaṅghaparivuto āgacchati. Bhikkhū taṃ disvā - “esa, bhante, imesaṃ sakuṇānaṃ rājā bhavissati, parivārā ete etassā”ti maññāmāti. Evameva, bhikkhave, ayampi mama vaṃso mama pavenīti. Idāni tāva mayaṃ, bhante, ete sakuṇe passāma. Yaṃ pana bhagavā “ayampi mama vaṃso mama pavenī”ti āha, taṃ sotukāmamhāti. Sotukāmattha bhikkhavi? Āma, bhagavāti. Tena hi suṇāthāti tīhi gāthāsatehi maṇḍetvā kuṇālajātakaṃ kathento anabhiratiṃ vinodesi.

Desanāpariyosāne sabbepi sotāpattiphale patitṭhahimsu, maggeneva ca nesaṃ iddhipi āgatā. Bhagavā - “hotu tāva ettakaṃ etesaṃ bhikkhūna”nti ākāse uppatitvā mahāvanameva agamāsi. Tepi bhikkhū gamanakāle dasabalassa ānubhāvena gantvā āgamanakāle attano ānubhāvena bhagavantaṃ parivāretvā mahāvane otarimsu.

Bhagavā paññattāsane nisīditvā te bhikkhū āmantetvā - “etha, bhikkhave, nisīdatha, uparimaggattayavajjhānaṃ vo kilesānaṃ pahānāya kammaṭṭhānaṃ kathessāmī”ti kammaṭṭhānaṃ kathesi. Bhikkhū cintesu - “bhagavā amhākaṃ anabhiratabhāvaṃ ṇatvā kuṇāladahaṃ netvā anabhiratiṃ vinodesi, tattha sotāpattiphalappattānaṃ no idāni idha tiṇṇaṃ maggānaṃ kammaṭṭhānaṃ adāsi, na kho panamhehi ‘sotāpannā maya’nti vītinaṃmetuṃ vaṭṭati, uttamapurisasadisehi no bhavituṃ vaṭṭatī”ti te dasabalassa pāde vanditvā utṭhāya nisīdanaṃ papphoṭetvā visuṃ visuṃ pabbhārarukkhamaṃsu nisīdimsu.

Bhagavā cintesi - “ime bhikkhū pakatiyāpi avissatṭhakammaṭṭhānā, laddhupāyassa pana bhikkhuno kilamanakāraṇaṃ nāma natthi. Gacchantā gacchantā ca vipassanaṃ vadḍhetvā arahattaṃ patvā - “attanā attanā paṭiladdhaguṇaṃ ārocessāmī”ti mama santikaṃ āgamissanti. Etesu āgatesu dasasahassacakkavāle devatā ekacakkavāle sannipatissanti, mahāsamayo bhavissati, vivitte okāse mayā nisīdituṃ vaṭṭatī”ti. Tato vivitte okāse buddhāsanaṃ paññāpetvā nisīdi.

Sabbapaṭhamāṃ kammaṭṭhānaṃ gahetvā gatathero saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi. Tato aparō tato aparoti pañcasatāpi paduminiyaṃ padumāni viya vikasimsu. Sabbapaṭhamāṃ arahattappattabhikkhu - “bhagavato ārocessāmī”ti pallaṅkaṃ vinibbhujitvā nisīdanaṃ papphoṭetvā utṭhāya dasabalābhimukho ahosi. Evaṃ aparopi aparopīti pañcasatāpi bhattasālaṃ pavisantā viya paṭipāṭiyāva āgamaṃsu. Paṭhamāṃ āgato vanditvā nisīdanaṃ paññāpetvā ekamantaṃ nisīditvā paṭiladdhaguṇaṃ ārocetukāmo - “atthi nu kho añño koci, natthī”ti nivattitvā āgamanamaggaṃ olovento aparampi addasa aparampi addasa. Iti sabbepi te āgantvā ekamantaṃ nisīditvā ayaṃ imassa harāyamāno na kathesi, ayaṃ imassa harāyamāno na kathesīti. Khīṇāsavānaṃ kira dve ākārā honti - “aho vata mayā paṭiladdhaguṇaṃ sadevako loko khippameva paṭivijjheyyā”ti cittaṃ uppajjati. Paṭiladdhabhāvaṃ pana nidhiladdhapuriso viya na aññassa ārocetukāmo hoti.

Evaṃ osīdamatte pana tasmim̐ ariyamaṇḍale pācīnayugandharaparikkhepato abbhā, mahikā, dhūmo, rajo, rāhūti imehi upakkilesehi vippamuttaṃ buddhuppādapaṭimaṇḍitassa lokassa rāmaṇeyyakadassanattamaṃ pācīnadisāya ukkhittarajatamayamahāādāsamaṇḍalaṃ viya, nemivaṭṭiyaṃ gahetvā parivattiyamānarajatacakkasassirikaṃ puṇṇacandamaṇḍalaṃ ullaṅghitvā anilapathaṃ paṭipajjittha. Iti evarūpe khaṇe laye muhutte bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmim̐ mahāvane mahatā bhikkhusaṅghena saddhim̐ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi.

Tattha bhagavāpi mahāsammatassa vaṃse uppanno, tepi pañcasatā bhikkhū mahāsammatassa kule uppannā. Bhagavāpi khattiyagabbhe jāto, tepi khattiyagabbhe jātā. Bhagavāpi rājababbajito, tepi rājababbajitā. Bhagavāpi setacchattaṃ pahāya hatthagataṃ cakkavattirajjaṃ nissajjetvā pabbajito, tepi setacchattaṃ pahāya hatthagatāni rajjāni nissajjetvā pabbajitā. Iti bhagavā parisuddhe okāse parisuddhe rattibhāge sayamaṃ parisuddho parisuddhaparivāro vītarāgo vītarāgaparivāro vītadoso vītadosaparivāro vītamoho vītamohaparivāro nittanṇho nittanṇhaparivāro nikkilesa nikkilesaparivāro santo santaparivāro danto dantaparivāro mutto muttaparivāro ativiya virocatīti. Vaṇṇabhūmi nāmesā, yattakaṃ sakkoti, tattakaṃ vattabbaṃ. Iti ime bhikkhū sandhāya vuttaṃ - “pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi”ti.

Yebhuyyenāti bahutarā sannipatitā, mandā na sannipatitā asaṅṇā arūpāvacaradevatā samāpannadevatā ca. Tatrāyaṃ sannipātakamo mahāvanassa kira sāmantaṃ devatā calim̐su - “āyāma, bho buddhadassanaṃ nāma bahūpakāraṃ, dhammassavanaṃ bahūpakāraṃ, bhikkhusaṅghadassanaṃ bahūpakāraṃ, āyāma āyāmā”ti mahāsaddaṃ kurumānā āgantvā bhagavantaṅca taṃmuhuttaṃ arahattappattakhīṇāsava ca vanditvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Eteneva upāyena tāsamaṃ tāsamaṃ saddamaṃ sutvā saddantaraaḍḍhagāvutagāvutaaḍḍhayanayanādivasena tiyojanasahassavittate himavante, tikkhattuṃ tesatṭhiyā nagarasahassesu, navanavutiyā doṇamukhasatasahassesu, channavutiyā paṭṭanakoṭisatasahassesu, chapaṇṇāsāya ratanākaresūti sakalajambudīpe, pubbavidehe, aparagoyāne, uttarakurumhi, dvīsu parittadīpasahassesūti sakalacakkavāḷe, tato dutiyatatiyacakkavāḷeti evaṃ dasasahassacakkavāḷesu devatā sannipatitāti veditabbā. Dasasahassacakkavāḷaṅhi idha dasalokadhātuyoti adhippetā. Tena vuttaṃ - “dasahi ca lokadhātūhi devatā yebhuyyena sannipatitā hontī”ti.

Evaṃ sannipatitāhi devatāhi sakalacakkavāḷagabbhaṃ yāva brahmalokā sūcighare niranteraṃ pakkhittasūcīhi viya paripuṇṇaṃ hoti. Tatra brahmalokassa evaṃ uccattanaṃ veditabbamaṃ. Lohapāsāde kira sattakūṭāgārasamo pāsāṇo brahmaloke ṭhatvā adho khitto catūhi māsehi pathaviṃ pāpuṇāti. Evaṃ mahante okāse yathā heṭṭhā ṭhatvā khittāni pupphāni vā dhūmo vā upari gantuṃ, upari vā ṭhatvā khittasāsapā heṭṭhā otarituṃ antaraṃ na labhanti, evaṃ niranteraṃ devatā ahesuṃ. Yathā kho pana cakkavattiraṅṇo nisinnaṭṭhānaṃ asambādhaṃ hoti, āgatāgatā mahesakkhā khattiyā okāsaṃ labhantiyeva, parato parato pana atisambādhaṃ hoti, evameva bhagavato nisinnaṭṭhānaṃ asambādhaṃ, āgatāgatā mahesakkhā devatā ca mahābrahmāno ca okāsaṃ labhantiyeva. Apisudaṃ bhagavato āsannāsannaṭṭhāne mahāparinibbāne vuttanayeneva vālaggakoṭinitudanamatte padese dasapi vīsampi sabbaparato tiṃsampi devatā sukhume sukhume attabhāve māpetvā aṭṭhaṃsu. Saṭṭhi saṭṭhi devatā aṭṭhaṃsu.

Suddhāvāsakāyikānanti suddhāvāsavāsīnaṃ. Suddhāvāsā nāma suddhānaṃ

anāgāmikhīṇāsavānaṃ āvāsā pañca brahmalokā. Etadahosīti kasmā ahosi? Te kira brahmāno samāpattiṃ samāpajjitvā yathāparicchedena vuṭṭhitā brahmabhavanaṃ oloketā pacchābhatte bhattagehaṃ viya suññataṃ addasaṃsu. Tato “kuhiṃ brahmāno gatā”ti āvajjantā mahāsamāgamaṃ ñatvā - “ayaṃ samāgamo mahā, mayaṃ ohīnā, ohīnakānaṃ okāso dullabho hoti, tasmā gacchantā atucchahatthā hutvā ekekaṃ gāthaṃ abhisankharitvā gacchāma. Tāya mahāsamāgame ca attano āgatabhāvaṃ jānāpessāma, dasabalassa ca vaṇṇaṃ bhāsissāmā”ti. Iti tesāṃ samāpattito vuṭṭhāya āvajjitattā etadahosi.

332. Bhagavato purato pāturaheṣunti pāliyaṃ bhagavato santike abhimukhaṭṭhāneyeva otiṇṇā viya katvā vuttā, na kho panettha evaṃ attho veditabbo. Te pana brahmaloke ṭhitāyeva gāthā abhisankharitvā eko puratthimacakkavālamukhavaṭṭiyaṃ otari, eko dakkhiṇacakkavālamukhavaṭṭiyaṃ, eko pacchimacakkavālamukhavaṭṭiyaṃ, eko uttaracakkavālamukhavaṭṭiyaṃ otari. Tato puratthimacakkavālamukhavaṭṭiyaṃ otiṇṇabrahmā nīlakasiṇaṃ samāpajjitvā nīlarasmiyo vissajjitvā dasasahassacakkavāladevatānaṃ maṇicammaṃ paṭimuñcanto viya attano āgatabhāvaṃ jānāpetvā buddhavīthi nāma kenaci ottharituṃ na sakkā, tasmā pahaṭabuddhavīthiyāva āgantvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito attanā abhisankhataṃ gāthaṃ abhāsi.

Dakkhiṇacakkavālamukhavaṭṭiyaṃ otiṇṇabrahmāpi pītakasiṇaṃ samāpajjitvā pītarasmiyo suvaṇṇapabhaṃ muñcitvā dasasahassacakkavāladevatānaṃ suvaṇṇapaṭaṃ pārupento viya attano āgatabhāvaṃ jānāpetvā tatheva aṭṭhāsi. Pacchimacakkavālamukhavaṭṭiyaṃ otiṇṇabrahmāpi lohitaṇṇasiṇaṃ samāpajjitvā lohitarasmiyo muñcitvā dasasahassacakkavāladevatānaṃ rattavarakambalena parikkhipanto viya attano āgatabhāvaṃ jānāpetvā tatheva aṭṭhāsi. Uttaracakkavālamukhavaṭṭiyaṃ otiṇṇabrahmāpi odātakasiṇaṃ samāpajjitvā odātarasmiyo muñcitvā dasasahassacakkavāladevatānaṃ sumanapaṭaṃ pārupanto viya attano āgatabhāvaṃ jānāpetvā tatheva aṭṭhāsi.

Pāliyaṃ pana “bhagavato purato pāturaheṣuṃ. Atha kho tā devatā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsū”ti evaṃ ekakkhaṇaṃ viya purato pātubhāvo ca abhivādetvā ekamantaṃ ṭhitabhāvo ca vutto, so iminā anukkamena ahosi, ekato katvā pana dassito. Gāthābhāsaṇaṃ pana pāliyaṃ visuṃ visuṃyeva vuttaṃ.

Tattha mahāsamayoti mahāsamūho. Pavanaṃ vuccati vanasaṇḍo. Ubhayenapi bhagavā imasmiṃ vanasaṇḍe ajja mahāsamūho mahāsannipātoti āha. Tato yesaṃ so sannipāto, te dassetuṃ devakāyā samāgatāti āha. Tattha devakāyāti devaghaṭā. Āgataṃ imaṃ dhammasamayanti evaṃ samāgate devakāye disvā mayampi imaṃ dhammasamūhaṃ āgatā. Kiṃ kārāṇā? Dakkhitāye aparājitasāṅghaṃ, kenaci aparājitaṃ ajjeva tayo māre madditvā vijitasāṅgāmaṃ imaṃ aparājitasāṅghaṃ dassanatthāya āgatamhāti attho. So pana brahmā imaṃ gāthaṃ bhāsितvā bhagavantaṃ abhivādetvā puratthimacakkavālamukhavaṭṭiyaṃyeva aṭṭhāsi.

Atha dutiyo vuttanayeneva āgantvā abhāsi. Tattha tatra bhikkhavoti tasmiṃ sannipātaṭṭhāne bhikkhū. Samādahaṃsūti samādhinā yojesaṃ. Cittamattano ujukaṃ akaṃsūti attano cittaṃ sabbe vaṅkakuṭilajimhabhāve haritvā ujukaṃ akariṃsu. Sārathīva nettāni gahetvāti yathā samappavattesu sindhavesu odhastapatodo sārathi

sabbayottāni gahetvā acodento avārento tiṭṭhati, evaṃ chaḷaṅgupekkhāsamannāgatā guttadvārā sabbepete pañcasatā bhikkhū indriyāni rakkhanti paṇḍitā, ete daṭṭhum idhāgatamha bhagavāti. Sopi gantvā yathāṭṭhāneyeva aṭṭhāsi.

Atha tatiyo vuttanayeneva āgantvā abhāsi. Tattha chetvā khilanti rāgadosamohakhīlaṃ chinditvā. Palighanti rāgadosamohapalighameva. Indakhilantipi rāgadosamohaindakhīlameva. Ūhacca manejāti ete taṇhāejāya abhāvena anejā bhikkhū indakhīlaṃ ūhacca samūhanitvā. Te carantīti catūsu disāsu appaṭihatacārikaṃ caranti. Suddhāti nirupakkilesā. Vimalāti nimmalā. Idaṃ tasseva vevacanaṃ. Cakkhumatāti pañcahi cakkhūhi cakkhumantena. Sudantāti cakkhutopi dantā, sotatopi ghānatopi jivhātopi kāyatopi manatopi dantā. Susunāgāti taruṇanāgā. Te evarūpena anuttarena yogācariyena damite taruṇanāge dassanāya āgatamha bhagavāti. Sopi gantvā yathāṭṭhāneyeva aṭṭhāsi.

Atha catuttho vuttanayeneva āgantvā abhāsi. Tattha gatāseti nibbematikasaraṇagamanena gatā. Sopi gantvā yathāṭṭhāneyeva aṭṭhāsi.

Devatāsannipātavaṇṇanā

333. Atha bhagavā olokento pathavītalato yāva cakkavāḷamukhavaṭṭiparicchedā yāva akaniṭṭhabrahmalokā devatāsannipātaṃ disvā cintesi - “mahā ayaṃ devatāsamāgamo, bhikkhū pana evaṃ mahā devatāya samāgamoti na jānanti, handa, nesaṃ ācikkhāmī”ti, evaṃ cintetvā “atha kho bhagavā bhikkhū āmantesī”ti sabbam vitthāretabbaṃ. Tattha etaparamāti etaṃ paramaṃ pamāṇaṃ etesanti etaparamā. Idāni buddhānaṃ pana abhāvā “yepi te, bhikkhave, etarahī”ti tatiyo vāro na vutto. Ācikkhissāmi, bhikkhave, kasmā āha? Devatānaṃ cittakallatājananatthaṃ. Devatā kira cintesuṃ - “bhagavā evaṃ mahante samāgame mahesakkhānaṃyeva devatānaṃ nāmagottāni kathessati, appesakkhānaṃ kiṃ kathessatī”ti? Atha bhagavā “imā devatā kiṃ cintenti”ti āvajjanto mukhena hatthaṃ pavesetvā hadayamaṃsaṃ maddanto viya sabhaṇḍaṃ coraṃ gaṇhanto viya ca taṃ tāsam cittācāraṃ ñatvā - “dasasahassacakkavāḷato āgatāgatānaṃ appesakkhamahesakkhānaṃ sabbāsampi devatānaṃ nāmagottaṃ kathessāmī”ti cintesi.

Buddhā nāma mahantā ete sattavisesā, yaṃ sadevakassa lokassa diṭṭhaṃ sutam mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvaricitaṃ manasā, na kiñci katthaci nīlādivasena vibhatarūpārammaṇesu rūpārammaṇaṃ vā bherīsaddādivasena vibhattasaddārammaṇādīsu visuṃ visuṃ saddādiārammaṇaṃ vā atthi, yaṃ etesaṃ ñāṇamukhe āpāthaṃ nāgacchati. Yathāha -

“Yaṃ bhikkhave sadevakassa lokassa...pe... sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutam mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvaricitaṃ manasā, tamahaṃ jānāmi, tamahaṃ passāmi, tamahaṃ abbhaññāsi”nti.

Evaṃ sabbattha appaṭihatañāṇo bhagavā sabbāpi tā devatā bhabbābhabbavasena dve koṭṭhāse akāsi. “Kammāvaraṇena vā samannāgatā”tiādinā nayena vuttā sattā abhabbā nāma. Te ekavīhāre vasantepi buddhā na olokenti. Viparītā pana bhabbā nāma, te dūre vasantepi gantvā saṅgaṇhanti. Tasmā tasmimpi devatāsannipāte ye abhabbā, te pahāya bhabbe pariggahehi. Pariggahehi - “ettakā ettha rāgacaritā, ettakā dosacaritā, ettakā mohacaritā”ti caritavasena cha koṭṭhāse akāsi. Atha nesaṃ sappāyaṃ dhammadesanaṃ upadhārayanto - “rāgacaritānaṃ devatānaṃ

sammāparibbājanīyasuttaṃ kathessāmi, dosacaritānaṃ kalahavivādasuttaṃ, mohacaritānaṃ mahābyūhasuttaṃ, vitakkacaritānaṃ cūḷabyūhasuttaṃ, saddhācaritānaṃ tuvaṭṭakapaṭipadaṃ, buddhacaritānaṃ purābhedasuttaṃ kathessāmi”ti desanaṃ vavatthapetvā puna taṃ parisāṃ manasākāsi - “attajjhāsayena nu kho jāneyya, parajjhāsayena atthupattikena pucchāvasenā”ti. Tato “pucchāvasena jāneyyā”ti ñatvā “atthi nu kho koci devatānaṃ ajjhāsayamaṃ gahetvā caritavasena pañhaṃ pucchitumaṃ samatto”ti “tesu pañcasatesu bhikkhūsu ekopi na sakkotī”ti addasa. Tato asītimahāsāvake dve aggasāvake ca samannāharitvā “tepi na sakkontī”ti disvā cintesi “sace paccekabuddho bhavēyya, sakkuṇēyya nu kho”ti “sopi na sakkuṇēyyā”ti ñatvā “sakkasuyāmadīsu koci sakkuṇēyyā”ti samannāhari. Sace hi tesu koci sakkuṇēyya, taṃ pucchāpetvā attanā vissajjēyya, na pana tesupi koci sakkoti.

Athassa etadahosi - “mādiso buddhoyeva sakkuṇēyya, atthi pana katthaci añño buddho”ti anantāsu lokadhātūsu anantaññaṃ pattharitvā olokeno aññaṃ buddhaṃ na addasa. Anacchariyañcetaṃ, yaṃ idāni attanā samaṃ na passeyya, so jātadivasepi brahmajālavaṇṇanāyaṃ vuttanayena attanā samaṃ apassanto - “aggohamasmi lokassā”ti appaṭivattiyamaṃ sīhanādaṃ nadi. Evaṃ aññaṃ attanā samaṃ apassitvā cintesi - “sace ahaṃ pucchitvā ahameva vissajjēyyamaṃ, evampetā devatā na sakkhissanti paṭivijjhitumaṃ. Aññaṃsamiṃ pana buddhoyeva pucchante mayi ca vissajjante accherakaṃ bhavissati, sakkhissanti ca devatā paṭivijjhitumaṃ, tasmā nimmitabuddhaṃ māpessāmi”ti abhiññāpādakajjhānaṃ samāpajjitvā vuṭṭhāya - “pattacīvaragahaṇamaṃ ālokitavilokitaṃ samīñjitapasāritañca mama sadisaṃyeva hotū”ti kāmāvacaracittehi parikammaṃ katvā pācīnayugandharaparikkhepato ullaṅghamaṇaṃ candamaṇḍalaṃ bhinditvā nikkhamantaṃ viya rūpāvacaracittena adhiṭṭhāsi.

Devasaṅgho taṃ disvā - “aññopi nu kho, bho, cando uggato”ti āha. Atha candaṃ ohāya āsannatare jāte “na cando, sūriyo uggato”ti, puna āsannatare jāte “na sūriyo, devavimānaṃ eka”nti, puna āsannatare jāte “na devavimānaṃ, devaputto eko”ti, puna āsannatare jāte “na devaputto, mahābrahmā eko”ti, puna āsannatare jāte “na mahābrahmā, aparopi bho buddho āgato”ti āha. Tattha puthujjanadevatā cintayimāsu - “ekabuddhassa tāva ayaṃ devatāsannipāto, dvinnamaṃ kīva mahanto bhavissatī”ti. Ariyadevatā cintayimāsu - “ekissā lokadhātuyā dve buddhā nāma natthi, addhā bhagavatā attanā sadiso añño eko buddho nimmito”ti.

Atha tassa devasaṅghassa passantasseva nimmitabuddho āgantvā dasabalaṃ avanditvāva sammukhaṭṭhāne samasamaṃ katvā māpīte āsane nisīdi. Bhagavatopi dvattimsa mahāpurisalakkhaṇāni, nimmitassāpi dvattimsāva, bhagavatopi sarīrā chabbaṇṇarasmiyo nikkhamanti, nimmitassāpi, bhagavato sarīrarasmiyo nimmitassa sarīre paṭihaññanti, nimmitassa sarīrarasmiyo bhagavato kāye paṭihaññanti. Tā dvinnampi buddhānaṃ sarīrato uggamma akanīṭṭhabhavanaṃ āhacca tato paṭinivattitvā devatānaṃ matthakapariyante otaritvā cakkavāḷamukhavaṭṭiyamaṃ paṭiṭṭhahimāsu. Sakalacakkavāḷagabbhaṃ suvaṇṇamayavaṅkagopānasīvinaddhamiva cetiyagharaṃ virocittha. Dasahassacakkavāḷadevatā ekacakkavāḷe rāsibhūtā dvinnamaṃ buddhānaṃ rasmigabbhantaṃ pavisitvā aṭṭhaṃsu. Nimmitabuddho nisīdantoyeva dasabalassa bodhipallaṅke kilesappahānaṃ abhitthavanto -

“Pucchāmi muniṃ pahūtapaññaṃ,
Tiṇṇaṃ pāraṅgataṃ parinibbutaṃ t̥hitattaṃ;

Nikkhamma gharā panujja kāme,
Kathaṃ bhikkhu sammā so loka paribbajeyyā'ti. -

Gāthaṃ abhāsi. Satthā devatānaṃ tāva cittakallatājananattaṃ āgatāgatānaṃ
nāmagottāni kathessāmīti cintetvā ācikkhissāmi, bhikkhavetiādīmāha.

334. Tattha silokamanukassāmīti akkharapadaniyamitaṃ vacanasaṅghātaṃ
pavattayissāmi. Yattha bhumma tadassitāti yesu yesu tñānesu bhumma devatā taṃ
taṃ nissitā. Ye sitā girigabbharantiādīhi tesam bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ kathesi, ye
bhikkhū girikucchiṃ nissitāti attho. Pahitattāti pesitacittā. Samāhitāti avikkhittā.

Puthūti bahujaṇā. Sīhāva sallīnāti sīhā viya nilīnā ekattaṃ upagatā.
Lomaḥsaṃsābhisaṃbhunoti lomahaṃsaṃ abhibhavitvā tñitā, nibbhayāti vuttaṃ hoti.
Odātamanasā suddhāti odātacittā hutvā suddhā. Vipprasannāmanāvilāti
vipprasannaanāvilā.

Bhiyyopañcasate ñatvāti sammāsambuddhena saddhiṃ atirekapañcasate bhikkhū
jānitvā. Vane kāpilavatthaveti kapilavatthusamīpamhi jāte vanasaṅge. Tato āmantayī
satthāti tadā āmantayī. Sāvake sāsane rateti attano dhammadesanāya savanante
jātattā sāvake sikkhattayasāsane ratattā sāsane rate. Idaṃ sabbaṃ -
“silokamanukassāmī”ti vacanato aññena vuttaṃ viya katvā vadati.

Devakāyā abhikkantā, te vijānātha bhikkhavoti te dibbacakkhunā vijānāthāti nesam
bhikkhūnaṃ dibbacakkhuññābhinihāratthāya kathesi. Te ca ātappamakarum, sutvā
buddhassa sāsanaṃ te ca bhikkhū taṃ buddhasāsanaṃ sutvā tāvadeva tadatthāya
vīriyaṃ karimūsu.

Evam katamattātappānaṃyeva tesam pāturahu ñāṇaṃ. Kīdisaṃ? Amanussānaṃ
dassanaṃ dibbacakkhuññāṇaṃ uppajji. Na taṃ tehi tasmiṃ khaṇe parikammaṃ katvā
uppāditam. Ariyamaggeneva hi taṃ nipphannaṃ. Amanussadassanaṃtaṃ panassa
abhinīhāramattameva kataṃ. Satthāpi - “atthi tumhākaṃ ñāṇaṃ, taṃ nīharitvā tena
hi te vijānāthā”ti idameva sandhāya “te vijānātha, bhikkhavo”ti āha.

Appeke satamaddakkhanti tesu bhikkhūsu ekacce bhikkhū amanussānaṃ satam
addasaṃsu. Sahassaṃ atha sattarinti eke sahassaṃ. Eke sattati sahassāni.

Sataṃ eke sahassānanti eke satahassaṃ addasaṃsu. Appekenantamaddakkhanti
vipulaṃ addasaṃsu, satavasena sahassavasena ca aparicchinnepi addasaṃsūti
attho. Kasmā? Yasmā disā sabbā phuṭṭā ahuṃ, bharitā sampuṇṇāva ahesuṃ.

Taṇca sabbaṃ abhiññāyāti yaṃ tesu ekenekena diṭṭhaṃ, taṇca sabbaṃ jānitvā.
Vavatthitvāna cakkhumāti hatthatale lekhaṃ viya paccakkhato vavatthapetvā
pañcahi cakkhūhi cakkhumā satthā. Tato āmantayīti pubbe vuttagāthameva
nāmagottakittanattāya āha. Tumhe ete vijānātha, passatha, oloketha, ye vohaṃ
kittayissāmīti ayamettha sambandho. Girāhīti vacanehi. Anupubbasoti anupaṭipāṭiyā.

335. Sattasahassā te yakkhā, bhumma kāpilavatthavāti sattasahassā tāvettha
kapilavatthum nissāya nibbattā bhumma yakkhāyevāti vadati. Iddhimantoti
dibbaiddhiyuttā. Jutimantoti ānubhāvasampannā. Vaṇṇavantoti
sarīraṇasampannā. Yasassinoti parivārasampannā. Modamānā abhikkāmunti

tuṭṭhacittā āgatā. Bhikkhūnaṃ samitiṃ vananti imaṃ mahāvanaṃ bhikkhūnaṃ santikaṃ bhikkhūnaṃ dassanattāya āgatā. Atha vā samitinti samūhaṃ, bhikkhusamūhaṃ dassanāya āgatātipi attho.

Chasahassā hemavatā, yakkhā nānattavaṇṇinoti chasahassā hemavatapabbate nibbattayakkhā, te ca sabbepi nīlādivaṇṇavasena nānattavaṇṇā.

Sātāgirā tisahassāti sātāgiripabbate nibbattayakkhā tisahassā.

Iccete soḷasasahassāti ete sabbepi soḷasasahassā honti.

Vessāmittā pañcasatāti vessāmittapabbate nibbattā pañcasatā.

Kumbhīro rājagahikoti rājagahanagare nibbatto kumbhīro nāma yakkho. Vepullassa nivesananti tassa vepullapabbato nivesanaṃ nivāsanaṭṭhānanti attho. Bhiyyo naṃ satasahassaṃ, yakkhānaṃ payirupāsātīti taṃ atirekaṃ yakkhānaṃ satasahassaṃ payirupāsati. Kumbhīro rājagahiko, sopāgā samitiṃ vananti sopi kumbhīro saparivāro imaṃ vanaṃ bhikkhusamitiṃ dassanattāya āgato.

336. Purimañca disaṃ rājā, dhataratṭho pasāsātīti pācīnadisaṃ anusāsati. Gandhabbānaṃ adhipatīti catūsūpi disāsu gandhabbānaṃ jeṭṭhako. Sabbe te tassa vase vattanti. Mahārājā yasassisoti mahāparivāro eso mahārājā.

Puttāpi tassa bahavo, indanāmā mahabbalāti tassa dhataratṭhassa bahavo mahabbalā puttā, te sabbe sakkassa devarañño nāmadhārakā.

Virūḷho taṃ pasāsātīti taṃ disaṃ virūḷho anusāsati.

Puttāpi tassāti tassāpi tādisāyeva puttā. Pāḷiyaṃ pana “mahabbalā”ti likhanti. Aṭṭhakathāyaṃ sabbavāresu “mahābalā”ti pāṭho.

“Purimaṃ disaṃ dhataratṭho, dakkhiṇena virūḷhako;
Pacchimena virūpakkho, kuvero uttaraṃ disaṃ.

Cattāro te mahārājā, samantā caturo disā;
Daddallamānā aṭṭhaṃsu, vane kāpilavatthave”ti.

Imā pana gāthā sabbasaṅgāhikavasena vuttā.

Ayañcetha attho - dasasahassacakkavāḷe dhataratṭhā nāma mahārājāno atthi. Te sabbepi koṭisatasahassakoṭisatasahassagandhabbaparivārā āgantvā puratthimāya disāya kapilavatthumahāvanato paṭṭhāya cakkavāḷagabbhaṃ pūretvā ṭhitā. Evaṃ dakkhiṇadisādīsu virūḷhakādayo. Tenevāha - “samantā caturo disā, daddallamānā aṭṭhaṃsū”ti. Idañhi vuttaṃ hoti - “samantā cakkavāḷehi āgantvā caturo disā pabbatamatthakesu aggikkhandhā viya suṭṭhu jalamānā ṭhitā”ti. Te pana yasmā kapilavatthuvanameva sandhāya āgatā, tasmā cakkavāḷaṃ pūretvā cakkavāḷena samasamā ṭhitāpi - “vane kāpilavatthave”ti vuttā.

337. Tesam māyāvino dāsā, āguṃ vañcanikā saṭhāti tesam mahārājānaṃ katapāpapaṭicchādanalakkhaṇāya māyāya yuttā kuṭilācārā dāsā atthi, ye sammukhaparammukhavañcanāhi lokaṃ vañcanato “vañcanikā”ti ca, kerāṭiyasāṭheyyena samannāgatattā “saṭhā”ti ca vuccanti, tepi āgatāti attho. Māyā

kuṭeṇḍu viṭeṇḍu, viṭucca viṭuṭo sahāti te dāsā sabbepi māyākārakāva. Nāmena panettha eko kuṭeṇḍu nāma, eko viṭeṇḍu nāma. Pāḷiyaṃ pana “veṭeṇḍū”ti likhanti. Eko viṭucca nāma, eko viṭuṭo nāma. Sahāti sopi viṭuṭo tehi saheva āgato.

Candano kāmasetṭho ca, kinnighaṇḍu nighaṇḍu cāti aparo kinnighaṇḍu nāma. Pāḷiyaṃ pana “kinnighaṇḍū”ti likhanti. Nighaṇḍu cāti añño nighaṇḍu nāma, ettakā dāsā. Ito pare pana -

“Panādo opamañño ca, devasuto ca mātali;
Cittaseno ca gandhabbo, naḷo rājā janesabho;
Āguṃ pañcasikho ceva, timbarū sūriyavacchasā”ti. -

Ime devarājāno. Tattha devasutoti devasārathi. Cittasenoti citto ca seno ca cittaseno ca. Gandhabboti ayaṃ cittaseno gandhabbakāyiko devaputto, na kevalaṃ cesa, sabbe pete panādādayo gandhabbā eva. Naḷorājāti naḷakāradevaputto nāmeko. Janesabhoti janavasabho devaputto. Āguṃ pañcasikho cevāti pañcasikho ceva devaputto āgato. Timbarūti timbarū nāma gandhabbadevarājā. Sūriyavacchasāti tasveva dhītā.

Ete caññe ca rājāno, gandhabbā saha rājubhīti ete ca nāmavasena vuttagandhabbarājāno aññe ca etehi rājūhi saddhiṃ bahū gandhabbā. Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vananti haṭṭhatuṭṭhacittā bhikkhusaṅghasamitiṃ imaṃ vanaṃ āgatāti attho.

338. Athāguṃ nāgasā nāgā, vesālā sahatacchakāti nāgasadahavāsikā ca vesālīvāsikā ca nāgā saha tacchakanāgaparisāya āgatāti attho. Kambalassatarāti kambalo ca assataro ca. Ete kira sinerupāde vasanti, supaṇṇehipi anuddharaṇīyā mahesakhanāgā pāyāgā saha ñātibhīti payāgatitthavāsino ca saha ñātisaṅghena āgatā.

Yāmunā dhataratṭhā cāti yamunavāsino ca dhataratṭhakule uppannā nāgā ca. Erāvaṇo mahānāgoti erāvaṇo ca devaputto, jātiyā nāgo na hoti. Nāgavohārena panesa vohariyati. Sopāgāti sopi āgato.

Ye nāgarāje sahasā harantīti ye ime vuttappakāre nāge lobhābhibhūtā sāhasaṃ katvā haranti gaṇhanti. Dibbā dijā pakkhī visuddhacakkhūti dibbānubhāvato dibbā mātukucchito ca aṇḍakosato cāti dve vāre jātāti dijā pakkhayuttatāya pakkhī yojanasatantarepi yojanasahassantarepi nāge dassanasamatthacakkhutāya visuddhacakkhū. Vehāyasā te vanamajjhappattāti te ākāseneva imaṃ mahāvanaṃ sampattā. Citrā supaṇṇā iti tesa nāmanti tesam “citrāsupaṇṇā”ti nāmaṃ.

Abhayaṃ tadā nāgarājānamāsi, supaṇṇato khemamakāsi buddhoti tasmā sabbepi te aññamaññaṃ saṇhāhi vācāhi upavhayantā mittā viya bandhavā viya ca samullapantā sammodamānā āliṅgantā hatthe gaṇhantā aṃsakūṭe hatthaṃ ṭhapentā haṭṭhatuṭṭhacittā. Nāgā supaṇṇā saraṇamakamsu buddhanti buddhaṃyeva saraṇaṃ gatā.

339. Jitā vajirahatthenāti indena devarañña jītā. Samuddaṃ asurāsītāti mahāsamuddavāsino sujātāya asurakaññāya kāraṇā sabbepi bhātaro vāsavassete, iddhimanto yasassino.

Tesu kālakañcā mahābhismāti kālakañcā ca mahante bhiṃsane attabhāve māpetvā āgamimṃsu. Asurā dānaveghasāti dānaveghasā nāma aññe dhanuggahaasurā. Vepacitti sucitti ca, pahārādo namucī sahāti vepacittiasuro, sucittiasuro cāti ete ca asurā namuci ca māro devaputto etehi saheva āgato. Ime asurā mahāsamuddavāsino, ayaṃ paranimmitadevalokavāsī, kasmā etehi sahāgatoti? Acchandikattā. Tepi hi acchandikā abhabbā, ayampi tādisoyeva. Tasmā dhātuso saṃsandamāno āgato.

Satañca baliputtānanti balino mahāasurassa puttānaṃ satam. Sabbe verocanāmakāti sabbe attano mātulassa rāhusseva nāmadharā. Sannayhitvā balisenanti attano balisenam sannayhitvā sabbe katasannāhāva hutvā. Rāhubhaddamupāgamunti rāhuasurindaṃ upasaṅkamimṃsu. Samayo dāni bhaddanteti bhaddaṃ tava hotu, samayo te bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ upasaṅkamtivā bhikkhusaṅghaṃ dassanāyāti attho.

340. Āpo ca devā pathavī, tejo vāyo tadāgamunti āpokasiṇādīsū parikammaṃ katvā nibbattā āpotiādināmakā devā āgamaṃ. Varuṇā vāraṇā devā, somo ca yasasā sahāti varuṇadevatā, vāraṇadevatā, somadevatāti evaṃ nāmakā ca devā yasasā nāma devena sahāgatāti attho. Mettākaruṇākāyikāti mettājhāne ca karuṇājhāne ca parikammaṃ katvā nibbattadevā. Āgamaṃ devā yasassinoti etepi mahāyasā devā āgatā.

Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇinoti te dasadhā t̥hitā dasa devakāyā sabbe nīlādivasena nānattavaṇṇā āgatāti attho.

Veṇḍū ca devāti veṇḍudevatā ca. Sahali cāti sahalidevatā ca. Asamā ca duve yamāti asamadevatā ca dve ca yamakā devā. Candassupanisā devā, candamāgamaṃ purakkhatvāti candanissitakā devā candamaṃ purato katvā āgatā. Tathā sūriyanissitakā devā sūriyaṃ purakkhatvā. Nakkhattāni purakkhatvāti nakkhattanissitāpi devā nakkhattāni purato katvā āgatā. Āgamaṃ mandavalāhakāti vātavalāhakā, abbhavalāhakā, uṇhavalāhakā ete sabbepi valāhakāyikā “mandavalāhakā” nāma vuccanti. Tepi āgatāti attho. Vasūnaṃ vāsavo seṭṭho, sakkopāgā purindadoti vasūnaṃ devatānaṃ seṭṭho vāsavo yo sakkoti ca, purindadoti ca vuccati, sopi āgato.

Dasete dasadhā kāyāti etepi dasa devakāyā dasadhāva āgatā. Sabbe nānattavaṇṇinoti nīlādivasena nānattavaṇṇā.

Athāgamaṃ sahabhū devāti atha sahabhū nāma devā āgatā. Jalamaggisikhārivāti aggisikhā viya jalantā. Jalamaggi ca sikhārivāti imāni tesamaṃ nāmānītipi vuttaṃ. Ariṭṭhakā ca rojā cāti ariṭṭhakadevā ca rojadevā ca. Umāpupphanibhāsinoti umāpupphadevā nāma ete devā. Umāpupphasadisā hi tesamaṃ sarīrābhā, tasmā “umāpupphanibhāsino”ti vuccanti.

Varuṇā sahadhammā cāti ete ca dve janā. Accutā ca anejakāti accutadevatā ca anejakadevatā ca. Suleyyarucirā āgunti suleyyā ca rucirā ca āgatā. Āgamaṃ vāsavanesinoti vāsavanesīdevā nāma āgatā. Dasete dasadhā kāyāti etepi dasadevakāyā dasadhāva āgatā.

Samānā mahāsamānāti samānā ca mahāsamānā ca. Mānusa mānussuttamāti mānusa ca mānussuttamā ca. Khiddāpadosikā āgamaṃ, āgamaṃ manopadosikāti khiddāpadosikā manopadosikā ca devā āgatā.

Athāguṃ harayo devāti haridevā nāma āgatā. Ye ca lohitavāsino lohitavāsino ca āgatā. Pāragā mahāpāragāti ete ca duvidhā āgatā. Dasete dasadhā kāyāti etepi dasadevakāyā dasadhāva āgatā.

Sukkā karambhā aruṇā, āguṃ veghanasā sahāti ete sukkādayo tayo, tehi saha veghanasā ca āgatā. Odātagayhā pāmokkhāti odātagayhā nāma pāmokkhadevā āgatā. Āguṃ devā vicakkhaṇāti vicakkhaṇā nāma devā āgatā.

Sadāmattā hāragajāti sadāmattā ca hāragajā ca. Missakā ca yasassinoti yasasampannā missakadevā ca. Thanayaṃ āga pajjunnoti pajjunno ca devarājā thanayanto āgato. Yo disā abhivassatīti yo yaṃ yaṃ disaṃ yāti, tattha tattha devo vassati. Dasete dasadhā kāyāti etepi dasadevakāyā dasadhā āgatā.

Khemiyā tusitā yāmāti khemiyā devā tusitapuravāsino ca yāmādevalokavāsino ca. Kathakā ca yasassinoti yasasampannā kathakadevā ca. Pāḷiyaṃ pana “kaṭṭhakā cā”ti likhanti. Lambitakā lāmaseṭṭhāti lambitakadevā ca lāmaseṭṭhadevā ca. Jotināmā ca āsavāti pabbatamatthake katanaḷaggikkhandho viya jotamānā jotidevā nāma atthi, te ca āsā ca devā āgatāti attho. Pāḷiyaṃ pana “jātināmā”ti likhanti. Āsā devatā chandavasena āsavāti vuttā. Nimmānaratino āguṃ, athāguṃ paranimmitā. Dasete dasadhā kāyāti etepi dasa devakāyā dasadhāva āgatā.

Saṭṭhete devanikāyāti ete ca āpo ca devātiādikā cha dasakā saṭṭhi devanikāyā sabbe nīlādivasena nānattavaṇṇino. Nāmanvayena āgacchuntī nāmabhāgena nāmakotṭhāsena āgatā. Ye caññe sadisā sahāti ye ca aññepi tehi sadisā vaṇṇatopi nāmatopi etādisāyeva sesacakkavāḷesu devā, tepi āgatāyevāti ekapadeneva kalāpaṃ viya puṭakaṃ viya ca katvā sabbā devatā niddisati.

Evaṃ dasasu lokadhātusahassee devakāye niddisitvā idāni yadatthaṃ te āgatā, taṃ dassento pavuṭṭhajātinti gāthamāha. Tassattho - pavuṭṭhā vigatā jāti assāti ariyaṃgho pavuṭṭhajāti nāma, taṃ pavuṭṭhajātiṃ rāgadosamohakhīlānaṃ abhāvā akhīlaṃ cattāro oghe taritvā ṭhitattā oghatiṇṇaṃ catunnaṃ āsavānaṃ abhāvena anāsavaṃ ariyaṃghaṃ dakkhema passissāma. Tesaññeva oghānaṃ tiṇṇattā oghataraṃ āguṃ akaraṇato nāgaṃ. Asitātiganti kāḷakabhāvātītaṃ candaṃva siriya virocamaṇaṃ dasabalañca dakkhema passissāmāti etadatthaṃ sabbepi te nāmanvayena āgacchuṃ, ye caññe sadisā sahāti.

341. Idāni brahmāno dassento subrahmā paramatto cātiādīmāha. Tattha subrahmāti eko brahmā. Paramattopi brahmāva. Puttā iddhimato sahāti ete iddhimato buddhassa bhagavato puttā ariyabrahmāno saheva āgatā. Sanaṅkumāro tisso cāti sanaṅkumāro ca tissamahābrahmā ca. Sopāgāti sopi āgato.

“Sahassaṃ brahmalokānaṃ, mahābrahmābhitiṭṭhati;
Upapanno jutimanto, bhismākāyo yasassi so”ti. -

Ettha sahassaṃ brahmalokānanti ekaṅguliyaṃ ekasahassacakkavāḷe dasahi aṅgulīhi dasasahassacakkavāḷe ālokaḥaraṇasamatthānaṃ mahābrahmānaṃ sahassaṃ āgataṃ. Mahābrahmābhitiṭṭhatīti yattha ekeko mahābrahmā aññe brahme abhibhavitvā tiṭṭhati. Upapannoti brahmaloke nibbatto. Jutimantoti ānubhāvasampanno. Bhismākāyoti mahākāyo, dvīhi tīhi māgadhihehi gāmakkhettehi samappamāṇaattabhāvo. Yasassisoti attabhāvasirīsaṅkhātena yasena samannāgato.

Dasettha issarā āguṃ, paccekavasavattinoti etasmiñca brahmasahassee ye

pāṭiyekkaṃ pāṭiyekkaṃ vasaṃ vattenti, evarūpā dasa issarā mahābrahmāno āgatā. Tesañca majjhato āga, hārito parivāritoti tesaṃ brahmānaṃ majjhe hārito nāma mahābrahmā satasahassabrahmaparivāro āgato.

342. Te ca sabbe abhikkante, sainde deve sabrahmaketi te sabbepi sakkaṃ devarājānaṃ jeṭṭhakaṃ katvā āgate devakāye, hāritamahābrahmānaṃ jeṭṭhakaṃ katvā āgate brahmakāye ca. Mārasenā abhikkāmīti mārasenā abhigatā. Passa kaṇhassa mandiyanti kālākassa mārasa bālabhāvaṃ passatha.

Etha gaṇhatha bandhathāti evaṃ attano parisāṃ āṇāpesi. Rāgena baddhamatthu voti sabbaṃ vo idaṃ devamaṇḍalaṃ rāgena baddhaṃ hotu. Samantā parivāretha, mā vo muñcitha koci nanti tumhākaṃ ekopi etesu ekampi mā muñci. “Mā vo muñcethā”tipi pāṭho, esevattho.

Iti tattha mahāseno, kaṇho senaṃ apesayīti evaṃ tattha mahāsamaye mahāseno māro mārasenaṃ apesayi. Pāṇinā talamāhaccāti hatthena pathavītaṃ paharivā. Saraṃ katvāna bheravanti māravibhiṃsakadassanattamaṃ bhayānakaṃ sarañca katvā.

Yathā pāvussako meggho, thanayanto savijjukoti savijjukoti pāvussakameggho viya mahāgajjitaṃ gajjanto. Tadā so paccudāvattīti tasmīṃ samaye so māro taṃ vibhiṃsanaṃ dassetvā paṭinivatto. Saṅkuddho asayaṃ vaseti suṭṭhu kuddho kupito kañci vase vattetuṃ asakkonto asayaṃ vase asayaṃ vasī attano vasena akāmaṃ hutvā nivatto. Bhagavā kira “ayaṃ māro imaṃ mahāsamāgamaṃ disvā ‘abhisamayantarāyaṃ karissāmī’ti antarantare mārasenaṃ pesetvā māraṃ vibhiṃsakaṃ dassetī”ti aññāsi. Pakati cesā bhagavato, yattha abhisamayo na bhavissati, tattha māraṃ vibhiṃsakaṃ dassentaṃ na nivāreti. Yattha pana abhisamayo hoti, tattha yathā parisā neva mārasa rūpaṃ passati, na saddaṃ suṇāti, evaṃ adhiṭṭhātīti. Imasmiñca samāgame mahābhisamayo bhavissati, tasmā yathā devatā neva tassa rūpaṃ passanti, na saddaṃ suṇanti, evaṃ adhiṭṭhāsi. Tena vuttaṃ -“tadā so paccudāvatti, saṅkuddho asayaṃ vase”ti.

343. Tañca sabbaṃ abhiññāya, vavatthitvāna cakkhumāti taṃ sabbaṃ bhagavā jānitvā vavatthapetvā ca.

Mārasenā abhikkantā, te vijānātha bhikkhavoti bhikkhave mārasenā abhikkantā, te tumhe attano anurūpaṃ vijānātha, phalasamāpattiṃ samāpajjathāti vadati. Ātappamakarunti phalasamāpattiṃ pavisanatthāya vīriyaṃ ārabhiṃsu. Vītarāgehi pakkāmaṃ māro ca mārasenā ca vītarāgehi ariyehi dūratova apakkamuṃ. Nesaṃ lomāpi iñjayunti tesaṃ vītarāgānaṃ lomānapi na cālayiṃsu. Atha māro bhikkhusaṅghaṃ ārabha imaṃ gāthaṃ abhāsi -

“Sabbe vijitasāṅgāma, bhayātītā yasassino;
Modanti saha bhūtehi, sāvakā te janesutā”ti.

Tattha modanti saha bhūtehi dasabalassa sāsane bhūtehi sañjātehi ariyehi saddhiṃ modanti pamodanti. Janesutāti jane vissutā pākaṭā abhiññātā.

Idaṃ pana mahāsamayasuttaṃ nāma devatānaṃ piyaṃ manāpaṃ, tasmā maṅgalaṃ vadantena abhinavaṭṭhānesu idameva suttaṃ vattabbaṃ. Devatā kira -“imaṃ suttaṃ suṇissāmā”ti ohitasotā vicaranti. Desanāpariyosāne panassa koṭisatasahassadevatā arahattaṃ pattā, sotāpannādīnaṃ gaṇanā natthi.

Devatānañcassa piyamanāpabhāve idaṃ vatthu - koṭipabbatavihāre kira nāgaleṇadvāre nāgarukkhe ekā devadhītā vasati. Eko daharo antoleṇe imaṃ suttaṃ sajjhāyati. Devadhītā sutvā suttapariyosāne mahāsaddena sādhuḥkāramadāsī. Ko esoti. Ahaṃ, bhante, devadhītāti. Kasmā sādhuḥkāramadāsīti? Bhante, dasabalena mahāvane nisīditvā kathitadivase imaṃ suttaṃ sutvā ajja assosiṃ, bhagavatā kathitato ekakkharampi ahāpetvā suggahito ayaṃ dhammo tumhehīti. Dasabalassa kathayato suttaṃ tayāti? Āma, bhanteti. Mahā kira devatāsannipāto ahosi, tvaṃ kattha t̥hitā suṇīti?

Ahaṃ, bhante, mahāvanavāsiyā devatā, mahesakkhāsu pana devatāsu āgacchantīsu jambudīpe okāsaṃ nālatthaṃ, atha imaṃ tambapaṇṇidīpaṃ āgantvā jambukolapaṭṭane t̥hatvā sotuṃ āraddhamhi, tatrāpi mahesakkhāsu devatāsu āgacchantīsu anukkamena paṭikkamamānā rohaṇajanapade mahāgāmassa piṭṭhibhāgato samudde galappamāṇaṃ udakaṃ pavisitvā tattha t̥hitā assosinti. Tuyhaṃ t̥hitaṭṭhānato dūre satthāraṃ passasi devateti? Kiṃ kathetha, bhante, satthā mahāvane dhammaṃ desento nirantaraṃ mamaññeva oloketīti maññamānā otappamānā ūmīsu nilayāmīti.

Taṃ divasaṃ kira koṭisatasahassadevatā arahattaṃ pattā, tumhepi tadā arahattaṃ pattāti? Natthi, bhante. Anāgāmiphalaṃ pattattha maññeti? Natthi, bhante. Sakadāgāmiphalaṃ pattattha maññeti? Natthi, bhante. Tayo magge pattā devatā kira gaṇanapathaṃ atītā, sotāpannā jātattha maññeti? Devatā taṃ divasaṃ sotāpattiphalaṃ pattattā harāyamānā - “apucchitabbaṃ pucchatī ayyo”ti āha. Tato naṃ so bhikkhu āha - “sakkā pana devate, tava attabhāvaṃ amhākaṃ dassetu”nti? Na sakkā bhante sakalakāyaṃ dassetuṃ, aṅgulipabbamattaṃ dassessāmi ayyassāti kuñcīkacchiddena aṅguliṃ antoleṇābhimukhaṃ akāsi, candasahassasūriyasahassauggamanakālo viya ahosi. Devadhītā “appamattā, bhante, hothā”ti daharabhikkhuṃ vanditvā agamāsī. Evaṃ imaṃ suttaṃ devatānaṃ piyaṃ manāpaṃ, mamāyanti naṃ devatāti.

Iti sumaṅgalavilāsiniyā dīghanikāyaṭṭhakathāyaṃ

Mahāsamayasuttavaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Σχόλια. 2. Σχόλια για το μεγάλο κεφάλαιο. 7. Σχόλια για την ομιλία για την μεγάλη συνάθροιση έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org